

učesnici na svoj način katalogizirati 900 evropskih narodnih napjeva što će ih primiti svaki folklorni institut od preostalih devet ustanova učesnica. — Nakon zasjedanja u Bratislavi, početkom 1966, pridružio se ovoj akciji i Švedski arhiv narodnih napjeva u Stockholmu.

Jerko Bezić

DRUGI MEĐUNARODNI SIMPOZIJ O RADNIČKOJ PJESMI

(Velenje, 12—14. IX 1965)

Savez folklorista Jugoslavije organizirao je ovaj međunarodni simpozij kao nastavak rada započetog na Prvom simpoziju održanom u Liblicama (ČSSR) 1961. U razdoblju između dva simpozijuma sjedište Međunarodne komisije za proučavanje radničke pjesme bilo je u Pragu. U tom periodu nisu publicirani referati sa Prvog simpozija, a kako nisu bili unaprijed umnoženi ni referati Drugog simpozija, u diskusiji se nije mogla ostvariti potrebna razmjena mišljenja (nije se moglo raspravljati o terminologiji i klasifikaciji ako se ne poznaje građa).

Na simpoziju u Velenju sudjelovalo je 15 naučnih radnika iz 8 stranih zemalja i 12 predstavnika iz Jugoslavije. Od ukupno 19 referata, pet su ih pripremili naši stručnjaci (D. Nedeljković, R. Hrovatin, N. Martinović, D. Antonijević i P. Vlahović).

Budući da su se naši folkloristi dosada samo u manjoj mjeri bavili sakupljanjem radničke poezije i nisu bili objavljeni podaci o njenom opsegu i ulozi u životu naroda, mnogi su mislili da je organiziranje ovakvog skupa u Jugoslaviji preuranjeno, što je rad simpozija i potvrdio. Simpozij je imao dvije osnovne teme: 1. *Metode i rezultati istraživanja radničke pjesme i radničkog folklor* i 2. *Problemi estetike radničke pjesme i radničkog folklor*. Međutim, učesnici su analizirali samo radničku pjesmu, a nije bilo govora o radničkom folkloru u širem smislu. Taj propust je utoliko veći što je osnovni zaključak Prvog simpozija bio da se za obradu tog područja narodnog stvaralaštva angažiraju muzikolozi, literati i etnolozi, kako bi se radu moglo prići sa različitih aspekata. O radničkoj i masovnoj pjesmi i metodama njenog istraživanja u Jugoslaviji govorili su već spomenuti naši stručnjaci. O rezultatima proučavanja radničke poezije u drugim zemljama govorili su: F. Vogel (Austrija), A. Szatmari (Mađarska), G. Ciobanu (Rumunjska), N. Kaufman (Bugarska), Lj. Droppova (ČSSR), H. Strobach (Ist. Njemačka), te M. Druskin, V. Bazanov i B. Putilov iz SSSR-a. M. Kosova (ČSSR) govorila je o proučavanju rudarskih legenda i pjesama, a A. Dygacz (Poljska) o pjesmama rudara i staklarskih radnika u Poljskoj. V. Pletka iz Praga govorio je o nekim estetskim kriterijima vrednovanja radničkih pjesama.

Kao posljedica neriješenog pitanja klasifikacije i terminologije javilo se u nekim referatima neargumentirano tretiranje termina radnička pjesma. Pojedinci su radničkom pjesmom proglasili svaku politički naprednu pjesmu, ili su pod terminom radničke pjesme govorili o partizanskoj pjesmi, pa i o logoraškoj pjesmi i drugim oblicima borbene poezije i poezije otpora. Veoma dobar referat I. Lammel iz Istočnog Berlina »O estetskoj funkciji njemačkih pjesama iz koncentracijskih logora« samo u manjoj mjeri donosi građu koja se s opravdanjem može uključiti u simpozij o radničkom folkloru stvaralaštvu. Pojedini referenti nisu uzeli u obzir da se pri proučavanju radničke pjesme ne može primjenjivati isti kriterij u svim zemljama. Postoji razlika u nastajanju i funkciji tih pjesama u visoko industrijaliziranim zemljama, u kojima se industrijalizacija i radnička klasa razvija već nekoliko stoljeća, prema zemljama, kao što je, npr., naša, gdje je taj razvitak počeo tek u novije vrijeme. Stoga je prije organiziranja Simpozija trebalo tačno utvrditi opseg i pojam radničkog folklornog stvaralaštva i njegovu funkciju. Kao što su bile pogrešne ranije teorije, proklamirane u predratnoj Jugoslaviji radi političkih interesa vladajuće klase, o izuzetnoj vrijednosti seoske kulture i folklor i o vezivanju narodnog stvaralaštva isključivo uz selo, postoje i neopravdani pokušaji da i proučavanje radničke pjesme priđe u gloriifikaciju i pronalaženje značajki te poezije i tamo gdje one ne postoje.

U stručnoj se literaturi kod nas do održavanja jugoslavenskog simpozija o radničkoj pjesmi (Nikšić, 2—4. X 1964), spominjala samo pjesma otpora i revolucionarna pjesma, a nakon tog simpozija, bez tačnijeg objašnjenja, većinu tih

pjesama, nazivaju neki autori radničkim. Neprihvatljiva je i tvrdnja da je folklorna poezija NOB-a bila radnička. Nema osnove tome da se, npr., kozaračko kolo, desetovac i ostale tvorevine iz folkloru NOB-a nazovu radničkim. Nesumnjivo je da su pojedine revolucionarne pjesme imale radnički karakter, ali su se i one među borcima, pretežno seljacima, u mnogim slučajevima bitnije izmijenile i prilagodile novoj sredini.

Referenti iz Mađarske i Češke naglasili su da postoji u njihovim zemljama širi krug naučnih radnika koji negiraju postojanje radničke poezije ili pak uopće ne žele proučavati suvremeno narodno stvaralaštvo. Dužnost je etnologa i folklorista da proučavaju sve oblike narodnog stvaralaštva u svim sredinama i svim uvjetima, pa je i nastojanje da se prouči radničko folklorno stvaralaštvo u svojoj osnovi potpuno opravdano.

Svi će referati i dio diskusije sa Simpozija biti objavljeni u toku 1966. u posebnoj broju časopisa »Narodno stvaralaštvo — Folklor«, pa će čitaoci moći iscrpnije analizirati izloženu građu i referate koje smo ovdje ukratko spomenuli. Simpozij u Velenju prihvatio se zadaće da razmotri probleme radničke poezije, i to ima svoje opravdanje. Ali prije svega trebalo je raščistiti pojam što je to radnička pjesma, njezin odnos prema tradicionalnom folkloru s jedne strane, a s druge strane prema ostalim oblicima masovnih borbenih pjesama i umjetničke poezije.

Josip Miličević

NJEMAČKI ETNOGRAFSKI KONGRES (Marburg an der Lahn, 26—30. IV 1965)

Više od 500 učesnika ovoga kongresa, a među njima, osim članova Njemačkog etnografskog društva (Deutsche Gesellschaft für Volkskunde), i predstavnici iz 21 zemlje, imali su priliku da na ovom uspješno organiziranom kongresu saslušaju četrdesetak vrijednih referata te da sudjeluju u živoj i sadržajnoj diskusiji.

Opća tema kongresa bila je: Značenje rada za čovjeka. Kongres je radio u osam sekcija koje su obuhvatile ova područja istraživanja, uvijek u vezi s osnovnom temom: 1. kuća i naselja; 2. narodne pripovijetke; 3. narodna likovna umjetnost; 4. narodni običaji; 5. pribor za rad; 6. pjesme, muzika i ples; 7. jezik i 8. sekcija za istočnonjemačku etnografiju.

Uvodno predavanje održao je predsjednik Njemačkog etnografskog društva profesor dr Gerhard Heilfurth: *Rad kao etnografsko-kulturnoantropološki problem*. Predavač je istaknuo da je potrebno, pored dosada uobičajenog proučavanja kulture naroda, u većoj mjeri ispitivati kako narod živi, radi i gospodari, jer i u načinu rada svaki narod ima svoje značajke. Potrebno je proučavati rad ne samo kao osnovno sredstvo za podmirivanje gladi nego i kao sredstvo za poboljšavanje i uljepšavanje života, ostvarivanje najviših ideala čovjeka. U zaključku naglašava potrebu etnografskih istraživanja i u visoko industrijaliziranim zemljama, ali da se pri tom izbjegava isključivo isticanje značenja rada, kao i njegovo nedovoljno osvjetljavanje.

Poslije uvodnog predavanja rad Kongresa nastavljen je u spomenutim sekcijama. U sekciji za proučavanje kuće i naselja obuhvaćeni su oblici gospodarstva i rada vezani uz ranohistorijska naselja pa sve do današnjih modernih naselja i kuća, uz posebnu analizu sličnosti načina gradnje u različitim narodima i isticanje veza među načinom privređivanja i tipom naselja.

U pet referata sekcije za narodne običaje obrađivano je pitanje odnosa između rada i narodnih običaja. Analizirani su običaji uz početak i završetak rada. Običaje i svečanosti uz vršidbu prikazala je u sistematskom pregledu dr Ingeborg Weber-Kellermann iznoseći grupaciju tih običaja, te utjecaj historijskog razvoja i industrijskog napretka na njihovo održanje. Iznošenje arhivskih podataka, kao i novih činjenica o postojanju običaja uz rad i u uvjetima mehanizacije, uspješno je pokazalo potrebu temeljitije analize i proučavanja svih vrsta i oblika rada, od prvih početaka društvenog razvoja do danas. U diskusiji su po-